

Paní Móda roku 1918 a 1993

O těchto obdobích z hlediska oblékání jsme si povídali s Vladkou Dobiášovou, specialistkou přes dobovou módu.

ROK 1918 a léta následující

Skončila válka, která všechny trápila a všestranně omezovala. Projevilo se to nějak na módě v právě zrozeném Československu? Kam se obracely zraky módních návrhářů?

Je logické, že každá válka poznamená lidstvo ve všech oblastech, vyhladoví je i v oblasti odívání a textilií. Paní a dívky sice měly zpočátku hlavně existenční starosti, ale velmi rychle se objevily ty ryze ženské, jako je být krásná a líbit se. A začalo se přešívát a kombinovat.

Po roce 1918 se především rychle změnilo postavení ženy ve společnosti i díky podpoře Washingtonské deklarace. Ta určovala, že ženy jsou postaveny politicky, sociálně i kulturně na roveň mužů. Ženy musely pomáhat ve všech oborech, ve kterých působili dříve jenom muži. Začaly pracovat v politice, učit ve školách, dokonce jim bylo v r. 1919 přiznáno i volební právo. A dosavadní módní ikona Vídeň? Ta skončila s pádem rakousko-uherského mocnářství. **Inspirací pro oděvnictví se stala Paříž.**

Jak lze charakterizovat dámskou siluetu té doby?

S rychlými změnami ve společnosti se oděv musel stát pohodlnějším, praktičtější. Mizely ony známé dlouhé černé sukne, obří klobouky s ozdobami. **Sukně se rychle zkracovaly, ženy měly možnost sledovat módu prostřednictvím ženských časopisů** s tzv. módními hlídkami.

Typické pro módu dvacátých let byly nízko položené pasy, dlouhé šály, korále a především typický klobouk ve tvaru zvonku.

Tzv. bubikopf se dobře nasadil na krátce ostříhané vlasy. **Radikální změny se dočkalo i líčení**, které bylo velice provokativní: rty nalíčené do kulaté rudé skvrny, vytrhané, tužkou obtažené obočí a černě orámované oči s barevnými očními stíny.

Až třicátá léta vrátila pas na původní místo a líčení se stalo jemnějším.

Jaký vliv na módu měly vyhlášené salóny? Které dámy je mohly využívat?

Myslím, že většina z nás má zafixované názvy dvou prvorepublikových salonů, Podolská a Rosenbaum. Jejich výjimečná činnost ovšem nevznikla naráz. Základem byla módní tvorba 19. století, která se utvářela na velice dobré úrovni. Zasloužila se o to řada krejčích, kteří skvěle uměli své řemeslo.

Vliv módních salonů byl obrovský, vždyť se v něm oblékaly dámy z tzv. vyšších kruhů, známé osobnosti a především herečky a operní primadony. Například klientelu salonu Podolská tvořily herečky Růžena Nasková, Olga Scheinpflugová, Adina Mandlová, Růžena Šlemrová, Nataša Gollová, operní pěvkyně Jarmila Novotná, závodnice Eliška Junková a další dámy z vyšší společnosti, především manželka prezidenta Hana Benešová. Ty všechny dělaly modelům náležitou reklamu. Majitelka salonu si dokonale uměla zajistit propagaci, např. pro Adinu Mandlovou bylo ušito oblečení do filmu Katakomby a ta se tam prezentovala s krabicí na šaty s reklamou salonu.

Pořádaly se už v té době módní přehlídky?

Malé přehlídky, kde se představovaly modely, se konaly v salonech a dámy měly okamžitou možnost koupě šatů. Velké přehlídky v Lucerně pořádala paní Podolská, inspirací jí byly přehlídky především v Paříži. Zde se nesmělo fotografovat, a tak s sebou majitelky salonů vozily zručné kreslíře, kteří jim modely nakreslili. Takovým příkladem byla u paní Podolské Heda Vlková, která měla později svůj vlastní salon.

Vysoká kvalita krejčovské práce, luxusní látky, znalost nejnovějších pařížských módních trendů, přizpůsobených naší klientele, podnikavost, obchodní duch a síla osobnosti majitelky způsobily, že se právě salon Podolská stal nejoblíbenějším a nejznámějším módním závodem naší meziválečné společnosti.

Na dobových módních přehlídkách, které pořádáte, je patrné, jakou elegancí se vyznačovala první republika, jakou roli hrály doplňky, bižuterie, klobouky...

To máte pravdu, elegance první republiky je stále skloňovaná ve všech pádech, ale zapomíná se i na velkou skupinu lidí, kteří si mohli nechat o eleganci a luxusu jenom zdát.

Na svých dobových přehlídkách dbám na to, aby všechno oblečení bylo koncipováno tak, jak to bylo v příslušném časovém období. A je jedno, zda jsou to třicátá nebo devadesátá léta. Mám výhodu, že všechny mé věci jsou původní originály, ve kterých si jejich bývalí majitelé prožili nějakou část svého života. Ať už jsou to večerní šaty nebo prádlo.

Jaké dámské prádlo se v té době nosilo?

I u něj nastala radikální změna pojetí, před válkou se nosilo plátěné bílé, více či méně vyšívané. **V poválečném období se začaly materiály už měnit na hedvábí a trikotýn.** Nejen materiály, ale i barvy, z bílé se staly různé pastelové, a dokonce i vzorované. Přidala se strojová krajka a z prádla se v třicátých letech stává téměř sen.

Lišila se hodně jak dámská, tak pánská móda pro horní, střední vrstvy a proletariát?

Možnosti jednotlivých vrstev se samozřejmě diametrálně lišily. Nejen finančně, ale také zdrojově a

účelově. **Látky byly drahé a pro chudší vrstvu zcela nereálné.** Však také čím chudší nositel, tím menší množství oblečení.

Přesto i lidé z tzv. chudších vrstev měli velkou snahu oblékat se tak, jak to viděli ve filmech či na fotografiích významných osobností, což se jim i dařilo. Ale jen díky tomu, že naše prababičky a babičky měly moc šikovné ruce, vládly skvěle jehlou, šicím strojem, pletacími dráty, prostě veškerými ručními pracemi a dokázaly vykouzlit stejně krásný kostým jako ten, ve kterém se objevila ve filmovém týdeníku třeba herečka Nataša Gollová.

Ti nejchudší řešili rozmanitost oblečení různými detaily či doplňky tak, aby se lišilo to na doma, do společnosti i do práce. **Například pánové měli jednu košili a měnili si k ní odepínací límečky**, které se mohly snadno přeprat, **dámy si na šaty také připnuly límeček a manžetky, fiží či naaranžovaly šátek**. A hned byla velká změna. Zejména muži se doma nepřevlékali, pouze ti bohatší měli v oblíbě domácí kabátky a trepky. Oblečení si všichni velmi považovali, bylo také častým a žádaným vánočním dárkem.

Právě móda první republiky se stala vaším koníčkem, co vás na ní nejvíce upoutalo?

Trochu si to dovolím upřesnit, koníčkem je pro mě dobová móda jako celek. Vlastním oblečení s doplňky z celého minulého století, ale 20. - 40. léta mám asi nejraději pro jejich eleganci, kvalitu látek a především zpracování.

ROK 1993 a léta následující

To také byla přelomová doba. Až do roku 1989 jsme v obchodech příliš módní inspirace nenašli, šilo se často doma, kdo měl štěstí, vlastnil Burdu, stříhy se předávaly jako vzácné relikvie. A najednou se nám otevřely dveře do světa. Přivázeli jsme si z obchodů u našich sousedů náručí oblečení. Pak se začalo objevovat i u nás.

Viděla bych to trochu jinak. Stačí si vzpomenout na americké seriály, např. Dallas s rodinou Ewingů a Dynastie s potvorou Alexis, to byly nejlepší studijní objekty módy. Pro miliony žen na celém světě byly módními ikonami. Také těch našich, i když se značným zpožděním, právě až po roce 1989. Zlato bylo nejen na špercích, zlatým lurexem se třpytily halenky i prádlo. Skutečnou živou ikonou přepychu, obalenou v kožešinách, klenotech a s módně natupírovanými zlatými vlasy, se stala Ivana Trumpová.

Dá se říct, že to byla léta tak trochu bláznivé a divoké módy?

Určitě. **Spolu s diskotékami přišla vlna aerobiku a s ním i nezapomenutelné legíny.** Tzv. elastáky povýšily a ženy je běžně nosily nejen na cvičení, ale i do práce. A nosí je zase.

Nosily se nejen legíny, ale také „mrkváče“ (kalhoty nabrané v pase a zužující se ke kotníkům), **„plíšňáky“** (džíny, které vypadaly, jako by několik let ležely ve vlhkém sklepě), **ramena mohutně vycpaná molitanem, kombinézy, výrazné pásky s velkými sponami, netopýří rukávy.** V lásce tento typ oblečení nemám, ačkoliv se k nám stále vytrvale vrací, počínaje vycpávkami a konče legínami.

A tzv. devadesátky?

Říká se, že to byla doba uklidnění po předchozím bláznivém desetiletí. Ale to jsme netušili, že nás v takové míře ovládne IT technika, zbouraná ideologická zeď mezi východem a západem a nová touha po věčném mládí. Když se to okořenilo globalizací, byl to všechno dohromady trochu šok i pro módu. Asi to byl vzdor, ale minimalizovalo se množství oblečení i barev. A to vše i na módních molech. **Vládla černá a k ní se přidal tzv. ekostyl, což byly přírodní barvy i materiály.**

Paní a dívky si oblíbily šortky a trička v domnění, že i v pozdějším věku vypadají mladistvě. A technika nás vtáhla do prodeje e-shopů a rychlé módy. I módní návrháři pracovali ve stylu minimalizace, asi s výjimkou Versaceho, který se svých zlatých výšivek nikdy nevzdal.

Jaký máte názor na secondhandy?

Ty přímo miluju! Stále v nich nacházím krásné kousky. Poslední můj úlovek byl kostým padesátých let s cedulkou z americké 5. avenue, se sametovým límečkem, zcela nepoškozený, prostě nádhera! A určitě je mi milejší, když si někdo koupí moderní použité oblečení, které je za pár korun, než když nosí třicet let starou koženou bundu jen proto, že byla tehdy drahá.

Máme řadu úspěšných módních návrhářů. Proč podle vašeho názoru kromě VIP osobností se jim i ti, kteří jsou dobře finančně zabezpečeni, spíše vyhýbají?

Asi to bude tím, že hodně lidí má rádo si věci vyzkoušet a nevěří v dobrý výsledek nevyzkoušeného. Ač bych asi neměla, tak se musím přiznat, že ač mám řadu přátel mezi módními návrháři, přesto si raději koupím kvalitní konfekci. Je to pro mne sázka na jistotu.

Poznámka: Vladka Dobiášová, která po studiu na pražské pedagogické fakultě několik let učila výtvarnou výchovu. Její koníček – sběratelství dobové módy – přerostl v profesionální zájem. Zabývá se kompletací oblečení a módních doplňků z celého uplynulého století, které prezentuje na společenských akcích, výstavách a módních přehlídkách. Ve své unikátní, největší soukromé sbírce uchovává originální modely, doplňky i osobní předměty mnoha významných osobností (Božena Němcová, Adina Mandlová, Lída Baarová, Svatopluk Beneš a další).